

Gemensam värdegrund för äldreomsorgen i Stockholms stad

Remiss från kommunstyrelsen (KS dnr 327-1325/2010).

Förvaltningens förslag till beslut

1. Tjänsteutlåtandet utgör svar remissen.
2. Omedelbar justering.

Olle Johnselius
stadsdelsdirektör

Gunilla Davidsson
verksamhetsområdeschef

Sammanfattning

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande ”Gemensam värdegrund för äldreomsorgen i Stockholm” har av kommunstyrelsen remitterats för yttrande till bl.a. samtliga stadsdelsnämnder. Förslag till den gemensamma värdegrunden har utarbetats av äldreförvaltningen tillsammans med en arbetsgrupp där representanter för olika stadsdelsförvaltningar ingått. I värdegrunden lyfts honnörsorden självbestämmande, valfrihet och inflytande fram som bärande tankar för stadens äldreomsorg. Här menas att den äldre oavsett omsorgsform ska ha möjlighet att påverka sin vardag. Valfrihet innebär att kunna välja att bo kvar hemma med lämpliga insatser eller att ansöka om vård- och omsorgsboende. Kundvalsmodellen ger den äldre möjligheten att välja utförare av insatserna. Sammanfattande uttrycks att inflytande och delaktighet ska gälla såväl i allmängiltiga samhällsfrågor som i frågor som rör den enskildes individuella livssituation för att upprätthålla hälsa och livskvalitet. Införandet av värdegrunden ska underlättas med hjälp av välutbildade ledare samt olika åtgärder. Häribland märks ett nytt kartläggnings- och bedömningsinstrument samt att äldreomsorgens värdegrund ska bli en del av kvalitetsgarantierna. Förvaltningen är positiv till att en gemensam värdegrund för staden införs. Framförallt med tanke på den mångfald av utförare som finns inom äldreomsorgen. Förvaltningen betonar betydelsen av stödjande insatser för att värdegrunden ska få en reell betydelse i det vardagliga bemötandet av de äldre.

Bilagor

1. Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande 2009-05-29
2. Yttrande i ärendet från pensionärsrådet

Remissbehandling

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande ”Gemensam värdegrund för äldreomsorgen i Stockholm” har av kommunstyrelsen remitterats för yttrande till stadsdelsnämnden (bilaga 1). Kommunstyrelsen har remitterat ärendet till samtliga stadsdelsnämnder samt stadsledningskontoret och kommunstyrelsens handikappråd. Remisstiden sträcker sig till den 30 oktober 2010.

Ärendets beredning

Ärendet har tagits upp på det lokala pensionärsrådets sammanträde den 15 september 2010. Pensionärsrådets synpunkter i ärendet bifogas (bilaga 2).

Remissen i sammandrag

I kommunfullmäktiges budget för år 2010 fick äldrenämnden i uppdrag att dels ta fram en gemensam värdegrund för äldreomsorgen i Stockholms stad, dels ta fram en beskrivning om hur verksamheterna kan inarbeta värdegrunden i det konkreta arbetet. Förslag till den gemensamma värdegrunden har utarbetats av äldreförvaltningen tillsammans med en arbetsgrupp bestående av representanter från fyra olika stadsdelsförvaltningar. Arbetsgruppen har övervägt hur en gemensam värdegrund kan formuleras, konkretiseras och implementeras i verksamheterna. Dessa överväganden har i stort utgått från det statliga betänkandet (SOU 2009/10:116) och propositionen med samma namn ”Värdigt liv i äldreomsorgen”. Arbetsgruppens förslag har diskuterats vid äldreomsorgens ledardagar i april 2010. Förslaget har formulerats i ett tjänsteutlåtande som kommunstyrelsens pensionärsråd och äldreförvaltningens handikappråd tagit del av.

Äldreförvaltningen föreslår i sitt tjänsteutlåtande att den gemensamma värdegrunden formuleras på följande sätt.

Äldreomsorgen i Stockholm ska präglas av självbestämmande, individualisering och valfrihet. Utformningen av det stöd som ges ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande, trygghet och meningsfullhet.

Äldreförvaltningen framhåller att den äldre så långt det är möjligt själv få bestämma eller åtminstone göras delaktig i beslut som rör honom eller henne. Här menas att den äldre oavsett omsorgsform ska ha möjlighet att påverka sin vardag genom att själv bestämma hur hjälpen ska utföras.

Valfrihetssystemet innebär att den enskilde ska kunna välja att bo kvar hemma med hemtjänst och hemsjukvård eller att efter biståndsbeslut flytta till ett vård- och omsorgsboende som svarar mot de individuella behoven och enligt eget val. Kundvalsmodellen ger den enskilde möjligheten att välja utförare av hemtjänst, ledsagning och avlösning. Sammanfattande uttrycks att inflytande och delaktighet ska gälla såväl allmängiltiga samhällsfrågor som frågor som rör den enskildes in-

dividuela livssituation för att upprätthålla hälsa och livskvalitet. Ett nytt kartläggnings- och bedömningsinstrument för biståndshandläggning inom äldreomsorgen kommer att införas i syfte att öka rättssäkerheten och leda till en mer likvärdig bedömning.

I tjänsteutlåtandet framhålls att välutbildade ledare som kan arbeta nära sina medarbetare är bland de viktigaste förutsättningarna för en välfungerande verksamhet. Antalet direkt underställda bör därför ligga på en rimlig nivå. Äldreförvaltningen bedömer att ledarutveckling behövs där värdegrunden ingår som en del i utbildningen.

I stället för att införa propositionens nya begrepp ”värdighetsgaranti” föreslår äldreförvaltningen att verksamheterna, i ILS systemet, kompletterar kvalitetsgarantierna med äldreomsorgens värdegrund. Härigenom kan kvalitetsgarantierna samtidigt tillgodose behovet av så kallade värdighetsgarantier.

”Värdegrundsmärkning” är ett verktyg som kompletterar öppna jämförelser mellan enskilda verksamheter. Detta system kommer Socialstyrelsen att utforma och initiera. Äldreförvaltningen föreslår att staden avvaktar tills systemet närmare utformats innan ställning tas till om detta ska införas generellt i staden.

Äldreförvaltningen framhåller att riktlinjer för tillämpning av ekonomisk kompensation till enskilda ska utarbetas innan denna möjlighet kan utnyttjas. Utbetalning av ekonomisk ersättning ska ses som en sista utväg och som ett komplement när alla andra möjligheter är uttömda.

Ett vägledningsmaterial är under utarbetande för att värdegrunden ska konkretiseras i det praktiska arbetet. Det är viktigt att värdegrunden hålls levande genom diskussioner om hur de olika värdeorden och begreppen ska definieras i det praktiska arbetet. Utrymme måste också ges för en löpande dialog om hur värdeorden kan realiseras i vardagen. Äldreförvaltningen undersöker möjligheterna för staden att ta del av de statliga medel som avsatts för arbetet med värdegrunden.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen är i allt väsentligt positiv till att en värdegrund, gemensam för staden införs. Detta är en betydelsefull komponent för att behålla gällande likställighetsprincip med tanke på den mångfald av utförare som idag finns inom äldreomsorgen i Stockholm.

För att värdegrunden ska få betydelse krävs dock att ett genuint och genomgripande arbete läggs på implementering av denna. Framförallt måste de grundläggande värdeorden; ”självbestämmande, valfrihet och individualisering” förstås av alla och få en reell innebörd i det vardagliga arbetet. Tid och resurser måste avsättas

för diskussion och reflektion i arbetslagen. Detta är viktiga moment i implementeringen för att betydelsen av de mjuka värdena inte ska förbli på en retorisk nivå utan vara förankrade i den dagliga verksamheten. Detta ställer krav på att vägledningsmaterialet är upplagt så att arbetslagen kommer att uppleva att värdegrunden erövrar av dem och blir deras ”egna” dokument.

Förvaltningen vill framhålla det angelägna i att centrala medel avsätts för att ge alla inom äldreomsorgens verksamheter en grundläggande fortbildning. Denna måste ha sin utgångspunkt i ny forskning om åldrande och relatera till den situation som är aktuell för äldre idag. Det är i denna kunskap om åldrande som värdegrunden har sitt ursprung. Särskild fortbildning bör erbjudas äldreomsorgens chefer, som bör ges instrument för att utveckla ett strategiskt ledarskap. Det är viktigt att cheferna kan leda en långsiktig utvecklingsprocess bland sina medarbetare. Det är också viktigt att cheferna kan inspirera och mana fram sina medarbetares genuina intresse och engagemang för äldres livssituation och unika behov. Det är så värdegrunden får ett genomslag i vardagens bemötande av äldre.
